

# KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

## A pápák függetlensége és földi birtokuk.

(Rövid elmefuttatás a „római kérdés” alkalmából.)

„Exemplum Domini occipit conversantis interra. Quare habuit locutos, cui angelí ministravetantisi quia Ecclesia ipsius locus habitura erat“. S. Augustinus.

Minden társulat nélkülözhetlen létföltétele, hogy élén egy főnök álljon; — Krisztus nem gondoskodott volna kellőleg egyházáról, ha benne ily lőt nem rendel, mulasztását az idők tolymának kellendett volna pótolnia; de midőn Krisztus nem alakított csonka egyházat: a dolog természetéből folyó intézményt, saját isteni akaratával is megerősítette. Ő természetfölötti nagyságában is egyszerű dolgot vitt véghez, midőn — mint a dicső emlékü orleansi püspök, szépen mondja — a Galilaea egyik táján halandó embert választott halhatatlan egyháza fejévé. Ezen magasztos intézkedésre illenek Fenelon szavai: „Az őszinte emberek szavai kifejezik azt, a mi létezik; de az Isten fiának mindenható igéi létre hozzák azt, a mit kifejeznek.“ A pápaság magasztos eszméjének Krisztus általi megvalósításáról van szó, mely az az egyházban, mi a nap az egen, mi a szív a kebelben; nem lehet az előbbi fényét elrabolni, nem szabad a másik követelményeit zsarnokilag visszaverni, a kebelből kitépni. A pápa — hogy Dupanloup némely gondolatait ha töredékesen is átvegyük — a lelkek fejedelme; a lelkiismeretek kalauza; az emberiség örök érdekeinek utolsó törvényszéki bírója; Jézus Krisztusnak az egész vi-

lág tanítására megnyitott élő szája; a kath. hitegységnek középpontja; a világosság- és igazságnak a világ megvilágítására meggyújtott szövétneke; azon szegletkő, mely fölött itt alatt az Isten városa emelkedik. És azon halandó fő, mely fölött a multnak leedicsőbb emlékei, a jelennek minden reményei, maga az örök jövődönék végzetei lebegnek. A papok fejedelme; az atyák atyja, az apostolok örököse, ki sz. Bernárd szerint nagyobb Abrahámnál az ő patriarchatusa, nagyobb Melchisedeknél az ő áldozó irtsága, nagyobb Mózesnél az ő tekintélye, nagyobb Samuelnél az ő hatósága által. Egy szóval: Péter a hatalom, Krisztus a fölkenés által; pásztorok pásztorja, vezérek vezére, minden egyház sarka, a katolikus hitboltozat kulcsa, az Isten gyermekei községének bevehetetlen föllegvára.<sup>1)</sup> A pápa Isten helynöke, az isteni tanok esalatkozhatatlan kezelője, neki fel kell ügyelnie, nehogy az emberi vélemények salakja bármilyen módon való befolyás által az isteni intézményt beundokítsa; hogy az ily káros befolyást annál könnyebben elhárítsák, a pápák fejedelmekké lettek.

Isten műveit közönségesen nem csoda, hanem gondviselésének törvényei szerint kormányozza. Ha Isten működése törvényeitől való örökös eltérésekben nyilatkoznék, nem lenne az többé a rendnek szép nyugalma, »pax et tranquillitas ordinis;« akkor sz. Ambrus szerint több csoda, de kevesebb irlalom tündökölnék. Különben Isten oly közönséges eszközöket alkalmaz, hogy épen ezekből sugározta föl egy örökös csodának dicsőségét; így fordítja a tudományt, az erényt, a lángészt az egyház szolgálátára, de ha ezeknek bármelyike rendeltetésének nem is felel meg, azért az egyház mégis megmarad, fennállása már 18 százados csoda, melynél nagyobb

1) Kovács: Korkérdések 2. l.

Isten végtelen hatalmának rendkívüli játékaiban még nem cselekedett. Az egyház — hogy újból Dupanloup<sup>2)</sup> gondolatait használjuk — minden emberi intézmény sorsával ellenkezőleg még királyságát is háromszázados vértanaságával kezdte meg. 300 év alatt csak két pápa nem szenvedett vértanu halált, s e kettő is csak azért nem, mert végórájuk hamarabb eljött, mint bakójuk. Háromszázadon át ég és föld kötött lebegve az apostolság és vértanaság kettős ékszerével koronázta meg Isten első pápáit, s midőn látta, hogy egyháza sem nem félt, sem nem remélt az emberektől, világi fejedelemséget adott neki, hogy a földi forradalmok közepett földi biztosítékául és kívülröli biztosságának zálogául szolgáljon. Akarta, hogy ezután helytartójának Rómában békés lakhelye legyen, hol szellemi koronáját megőrizze; legyen független oltára sz. Péter templomában, melyen az örök áldozatot fölajánlja; legyen széke a Vatikánban, hogy arról az igazság szózatát hangoztassa, hogy a hit által minden lelkiismeret felett uralkodva világ hatalommal bírjon, mely — mint Chateaubriand mondja — elég nagy arra, hogy a pápa független legyen, és elég kicsi arra, hogy félelmetes ne legyen; — szóval hogy a világ lelki vezérének függetlenségét biztosítsa.

A pápaságot közvetlenül Isten alapította, közvetlenül ruházta föl Pétert a pápai hatalommal; de valamint eredetében független volt a pápaság a világ minden hatalmától, úgy természeténél, tárgyainál s kiterjedésénél fogva zűsége is van működésében a független, korlátlan szabadságra. Két hatalom van, lelki és testi, mindkét hatalom Jézus Krisztushoz tartozik, ki az Atya jobbán ül; a megváltás művében a két hatalom el van egymástól választva, de hogy mégis a kettőnek összetartozása nyilván való legyen, a maga egész főhatóságát helyettesére ruházta, bemutatván egyszersmind a világnak a római főhatóság kormányformájában a keresztény monarchia valódi fogalmát. Ez a keresztény egyeduralom valódi eszménye, nem a pogány caesarok absolut hatalma, hol a világi és szellemi ügyek fölött ugyanazon kéz kormányzott függetlenül; ez despotismus, s részben a despoticus caesarismus halvány utánzata a királyi főhatóság alakjában mutatkozó azon törekvés is, mely szerint a polgári és egyházi hatalom gyepőlőt ismét egy és ugyanazon kezekben ohajtanók szemlélni. Azon főhatóság, melylyel Urunk földi helytartója fölruházta, s melynélfogva a két hatalom

egy független személy kezeiben s egy helyen összpontosított, és pedig azért, hogy minden más helyen szét választva lehessen, arra szolgált, hogy az egész világon teljes és tökéletes lehessen a polgári szabadság a maga légkörében, ép úgy, mint a szellemi hatóság szabad és független a lelkiek vezetésében. A két hatalom szétválasztásából ered az absolut polgári hatalom korlátozottsága, s a keresztény egyeduralom mérsékelt kormányja. S különben is, ha Krisztus a legfőbb hatalmat a lelki ügyekben földi helytartójára bízta, akkor a polgári ügyekben annál inkább bizhatta rá ugyancsak a legfőbb hatalmat. Halljuk Manning<sup>3)</sup> szavait: „*Valjon azon férfiu, ki a legfőbb szellemi hatalmat bírja s törvényt szab az egész világnak, illetéktelen oly törvények hozatala vagy végrehajtására, melyek a földnek alsóbb rendű érdekeit érintik?*“

A pápa világi fejedelmisége, mely szerint Krisztus egész főhatóságát osztatlanul magában egyesítse, — a katolikusokra különös jelentőséggel bír. A kereszténység oly tanokat képvisel melyeknek nemcsak a vallási, de a családi, társadalmi és politikai téren is uralkodniuk kell. Azért nagyon jó volna, ha egy oly állam léteznék, mely már jellege által is képviselné a kereszténységet törvényeiben, erkölcsében, a magán és közélet viszonyaiban. Ilyen hatalom Európa közepett emelkedett is, s a többiek szerinte idomulhattak. Egy ilyeszerű keresztény állam létezése ma szükségesebb, mint valaha. A protestans és szakadár hatalmak, valamint azon kormányok közepett, melyek a vallástól elszakadtak, s az egyház és állam elválasztását proclamálják, okvetlen szükséges kath. szempontból, hogy legalább egy állam legyen, melyben ker. fejedelmek uralkodnak, a törvényhozást a kereszténység eszméi lelkesítik, s mely az igazság világító tornyául szolgáljon a politikai és társadalmi téren. „*A társadalom s egyház jelen helyzetében — írta a nagy Wiesemann bíbornok — mi sem gyöngíti, sőt ellenkezőleg minden megerősíti és szilárdítja a Gondviselés magasztos okait, melyek miatt Isten a nyolczadik században megadta a római pápáknak a világi fejedelemséget, és a melyek miatt tizenegy század óta megőrizte azon fejedelemséget.*“

A két hatalomnak ilyképen való elrendezése volt a kereszténységben minden haladásnak, minden szabadságnak szülője és dajkája; de csak az önálló, független hatalom tudja a minden érdeken felülállót

elveket tiszta valóságukban ragyogtatni; mihelyt kénytelen azokat a győző borostyánjához hajlítani: az egyház szolgálóiból elvtelen hivatalnokok, tudatlan pópák az egyházból pedig nyomorult szolgáló lesz. A fejedelmek lesznek pópák, kik saját önkényüket tukmálják alattvalóik credo-jává s kénytelenek előttök porba omolni.

„VIII. Henrik orthodox katolikus volt, csakhogy maga akart lenni saját magának pápája; Erzsébetnek is bizonyára Roma ellen semmi kifogása nem volt (?). Nem nehéz fölismerni micsoda motívumból, micsoda tervből indultak ezen emberek az egyház újra idomításához. Az eljárás nem egyebért történt, minthogy a bűbaj teljes kupája a babiloni bűvölőtől más kezekbe jusson, s hogy menetközben minél kevesebb hulljon a földre. A tanok megtartattak (?), hanem a felügyelet, mit eddig a pápa gyakorolt, a király kezébe került.“ Anglia nagy történetésze Macaulay írja ezeket, a zár közé tett kérdőjeleket kivéve. A pápa függetlenségének megszüntével, — mely az egyház függetlensége is — romba dül a szabadság, melyért mindenfelé oly nagy a tusa, mert ez az egyéniségnek pecsétje, s mint Euler mondja „oly lényeges tulajdona minden szellemi lénynek, hogy még Isten sem tudja attól megfosztani“, elvenni ezt a pápától, annyi, mint az egyházat megsemmisíteni; ez azon iszonyu felelősség forrása, mely az élet minden akaratból származó tettére nehezül.<sup>4)</sup> Egy legfőbb hatalom hiányában ki fogja a despotismus önkényének a netovábbot bátran szeme közé mondani? Ki fogja az embereket egymás iránti kötelességeik teljesítésére inteni? A pápának a társadalomra való befolyása megszüntével olyan lesz a világ — mint volt a pápaság előtt. Innen van, hogy az absolutismus a reformatióval jött divatba, midőn a monarchiák a pápa befolyása a lól teljesen függetleneknek nyilváníták magukat, azt állítván, hogy az ők hatalmuk is ép ugy isteni, mint a pápáé,<sup>5)</sup> Erzsébet kijelentette, hogy a király praerogatívája minden examenen felül áll; ez kitágíthatja, mit a törvények összeszorítottak, s a mit ezek megengednek, kiszélesítheti. A királyi tekintély felmenthet a statutum alól, de őt semmi statutum nem köti. Az alattvalók minden java a fejedelemé, úgy rendelkezhetik velök mint saját javaival. (Millos). Azért helyesen jegyzi meg Cobbet:<sup>6)</sup> „A polgári szabadság ép azon kezek által bukott meg, melyek elnyomták a pápa főnökségét. A mi polgári szabadságunk, a mi törvényeink . . . azon korból származnak, midőn teljes erejében volt a pápai főnökség.“ . . . Az annyira gyalázott pápai főnökség sok üdvöst hozott létre; ez volt akkor a despoticus hatalom egyedüli rablója.“ „A spanyol-portugál nemzet valóságos rabszolgává leendett az egyház tekintélye nélkül, mely ily esetben egyedül rablója az önkényes hatalomnak.“ (Montesquieu). Az egyháztól — a pápaságról írta Macaulay, hogy Nyugat-Európa minden országában a középkorban voltak korlátai a királyi tekintélyének, voltak alaptörvények és képviselőtestületek.

Azért nem szabad, hogy a pápa, ezen nemes, szent tiarával koszoruzott fő bármelyik idegen hatalmasság

alá kerüljön; ő a mi atyánk, szabadsága a miénk is. „A pápa szabadsága — mondja Montalambert — a katolikusok szabadságának mellözhetetlen feltétele, conditio sine qua non; mert ha a katolikusok legfőbb bírója, végtörvényszéki hatósága, hitök és törvényök élő organuma, nem szabad, mi is meg, szününk szabadok lenni. Fogunk van tehát a nyilvános hatalomtól, a minket képviselő kormánytól követelni, hogy nekünk minden személyes szabadságukat a religiót illetőleg, mindannak szabadságát biztosítsa, ki ránk nézve az élő religió!“ A pápa fejedelmisége európai, egyetemes, szóval katolikus intézmény. Róma nem kizárólag a rómaiaké, vagy miként a nagynevű cambrai-i érsek Fenelon mondá: „Róma minden keresztények közhazája; mindnyájan római polgárok vagyunk, minden katolikus római.“

(Folyt. köv.)

## A nők neveléséről.

Irta Fenelon.

Francziából fordította: SZÉKELY ANTAL.

### VII. Fejezet.

(Folytatás.)

Legnehezebb azonban a gyermekekkel megértetni, hogy lelkünk van, mely sokkal értékesebb testünknel. Legelőször is megszoktatjuk a gyermekeket, hogy lelkükről beszéljenek, és ezt jól tesszük, mert e beszéd, melyet még nem értenek, legalább megszoktatja őket, hogy homályosan bizonyos különbséget gyanítsanak a test és a lélek között addig is, míg azt felfoghatják. A mily veszélyesek a gyermekkorra az előítéletek akkor, ha tévelyekre vezetnek, ép oly hasznosak, ha a képzeletet az igazsághoz szoktatják még mielőtt az ész elvei vezetnék ahhoz. De végre is a valódi meggyőződést kell megalkotnunk. De hogyan tegyük azt? Bebonyolítsuk az ifju leánykát a bölcsészet finom csel fogásaiba? Ennél semmi sem lenne veszedelmesebb. Azért csakis arra kell szoritkozunk, hogy a mennyire lehet, villágossá és érthetővé tegyük előtte azt, a mit naponként hall s beszél.

A mi testét illeti, azt nagyon is jól ismeri. Minden a hizelkedésre, cziczomázásra s az önbálványozásra vezeti őt. A földolog tehát az, hogy megvetésre bírjuk a test ellen, megmutatva, hogy van jobb s nagyobb kincse.

Kérdezzük azért a gyermektől, ki már eszével élni kezd: Lelked-e az, a mi eszik? Ha rosszulzud felelne feddjük meg, hanem szép szeliden mondjuk neki, hogy a lélek nem eszik. A test eszik, mondjuk neki, s azért hasonlít az állathoz. Van-e az állatoknak lelkük? tudnak-e ők valamit? Nem fogja válaszolni a gyermek. — De az állatok esznek, mondhatjuk tovább, jöllehet nincs lelkük. Látod tehát, hogy nem a lélek eszik; a test veszi magához az eledeleket táplálkozás végett; a test jár és alszik. Mit tesz tehát a lélek? Gondolkodik, megismer minden dolgot, egyes tárgyakat szeret, másokhoz ellenszenvvel van. Ilyenkor mondjuk mintegy tréfálva: Látod ez asztalt? Igen. — Tehát ismered? Igen. — Látod tehát, hogy nem ugy van készítvé, mint e szék: tudod, hogy fából van és nem kö-

4) Zádori: „A társadalom alapelvei.“ 5) Rézbányai: Európa művtörténelme. VI. k. II. 6) Cobbet: „A prot. ref. története.“ III.

ből, mint a kandalló? Igen, fogja mondani a gyermek. Míg a gyermek hangjában és szemeiben föl nem ismerjük, hogy ez egyszerű igazságok hatással voltak rá, ne menjünk tovább. Később szóljunk hozzá: Hát ez asztal ismer-e téged? S meglátjuk, a gyermek csak nevetni fog e kérdésre, mintegy gunyolódva fölötte. Ez azonban mitsem tesz; kérdjük csak tovább: Melyik szeret téged jobban, ez asztal-e, vagy e szék? Még jobban nevet. Mi azonban folytassuk. De az ablak mégis csak tud valamit. Azután kísértjük még tovább menni; Felel-e a báb, ha vele beszélsz. Nem. — Miért? Talán azért, mert nincs esze? Igen, azért. — Tehát nem olyan, mint te, mert te ismered őt s ő téged nem ismer. De haláloz után a föld alatt nem lélsz-e te is olyan, mint e báb? Olyan leszek. Semmit sem fogsz érezni? Nem. — És senkit sem fogsz ismerni? Nem. — S lelked az égben lesz ugy-e? Ott. — És látni fogja az Istent? Igen. — S e báb lelke hol van most? S a gyermek ismét mosolyogva vagy megmondja, vagy valamiképen értésünkre adja, hogy a bábnak nincsen lelke.

Ez alapon és e csekély, de észrevehető s gyakorabban ismételt kitérések által lassan-lassan megszoktatjuk őket, hogy megadják a testnek, a mi az övé s a léleknek is, a mi megilleti, csak attól óvakodjunk, ne hogy vigyázatlanságból oly dolgokat vegyünk föl például, melyek a test és a lélekre nevezetű közösök. Mellőznünk kell minden kényes megkülönböztetést is, melyek ez igazságokat csak elhomályosíthatnák s meg kell elégednünk azon dolgok helyes kifejtésével, melyekben a test és lélek között lévő különbség a legészrevehetőbb. Találhatunk néha oly nehéz felfogásuakra is, hogy jó nevelés sem képes velök ez igazságot tisztán megértetni: de eltekinve attól, hogy néha elég tisztán értjük a dolgokat, bár nem tudjuk magunkat elég érthetően kifejezni. Isten jobban tudja, mint mi, mennyiben alkotó képesnek egy-egy ember szellemét mysteriumai megértésére.

Azon gyermekeknek, kiknél észreveszük, hogy többre is képesek, szellemük hor derejéhez képest, a nélkül, hogy nagyon is bölcsészetre való tanítással terhelnők őket, megmagyarázhatjuk, mit tesz az, ha azt mondjuk, hogy az Isten szellem és hogy lelkünk szintén szellem. Én azt hiszem, a legjobb és legegyszerűbb eszköz, mellyel velök az Isten és lelkünk szellemisségét megértethetjük az, ha figyelmeztetjük őket a különbségre, mely egy holt és egy élő ember között van: az egyik csak test, míg a másikban a test a lélekkel össze van kötve. Meg kell továbbá értenünk velök, hogy a ki gondolkozik, kétségkívül tökéletesebb, mint az, a mi csak alak és mozgással bír. Adjuk tudokra ezenkívül különböző példákkal, hogy egy test sem semmisül meg, hanem csak feloszlik: mint például az elégett fa hamuvá és füstté válik. Ha tehát mondhatjuk nekik, az a mi magában véve nem egyébb, mint hamu s a mi nélkülöz minden ismerő s gondolkozó tehetséget, soha semvész el, mennyivel kevésbbé semmisülhet meg bármikor lelkünk, mely ismer és gondolkozik. A test meg-

halhat, az-az elválhat a lélektől és porrá lehet; a lélek azonban élni fog, mert mindig gondolkozik.

Azoknak, kik a gyermek vezetésével meg vannak bízva, ez ismereteket mint a vallás alapjait a lehető legjobban ki kell azok szívében fejteniök, s ha nem sikerülne, akkor távol attól, hogy a késedelmező és nehézkes szellemek miatt elkedvetlenednénk, remélünk kell Istenben, ki őket fel fogja bensőleg világoztatni. Van egy másik érzékileg észrevehető és gyakorlati mód is, mely által a gyermekben a lélek és test közötti különbség tudatát megerősítjük, s ez abban áll, hogy hozzászoktatjuk őket az egyiknek becsülésére és a másiknak megvetésére erkölcsi viseletük minden részleteiben. Dicsérjük előttük az oktatást, mely a lelket táplálja és növeli; becsüljük nagyra azon igazságokat, melyek őket arra serkentik, hogy bölcsék és jók legyenek; vessük meg a drágaságokat, a piperét s minden mást, mi a testet elpuhítja: értesítsük meg velök, mily magasan áll a becsület, jó lelkiismeret és a vallás a durva élvezetek fölött. Ez eszközök által tanították meg a régi rómaiak gyermekeiket — kerülve minden bölcsészeti okoskodásokat — a test megvetésére, feláldozására, hogy lelküknek az erény s a dicsőség élvezetét megszerezzék. Náluk nem csak az előkelők, hanem az egész nép mértékletes és önzetlen volt, telve az élet megvetésével; egyedül a becsület és bölcsesség iránt voltak érzékenyek. Ha a régi rómaiakról beszélek, csakis azokat értem, a kik akkor éltek, midőn birodalmuk nagy növekedése erkölcsaik egyszerűségét még meg nem rontotta,

(Folyt. köv.)

## T A R C Z A.

### H i t e m.

Dicső Megváltó, Te azt ígérted,  
Hogy egyházzal maradsz örökké,  
Én erős hittel hiszek ígédnek,  
Vagy az ég sem állhatna fönn többé,  
Azért vallom, megbizván szavadban,  
Hogy egyházam *csalathozhatatlan*.

Te vagy erőssége e nagy testnek,  
Szellemed lengi át azt egészen;  
A *secták*, melyek róla leestek,  
Csak fekély voltak az ép gyökéren, —  
S istenerőt hiun ostromolnak  
Kaptui — erei a pokolnak.

A Te őrszemed vigyáz hajónkra,  
Melyet Péternek bízál kezére;  
A hullám törve hull vissza róla,  
Ha int az összes erők vezére;  
A mi hajónk nem lengtet: sajka,  
Kormányosunk kezét Isten tartja.

Oh mily dühöngő *szellemek* dultak,  
Mily viharok törtek e hajóra!

De fölforgatni soha sem tudták,  
Nem, mert nagyobb erő — Isten óvja.  
„Galilae vicisti!” — ezt nem te  
Hörgéd, büszke Julián — elesve ?

És a sziklavár — a Krisztus vára!  
— Nézzed és csodáld oh hitetlen! —  
Egy egész világ tört ostromára,  
Mégis áll s állni fog rendületlen;  
Mert emberi gőg s ördögi ármány  
Neki rohanva — hőkölteek gyáván.

Vad Nérók, zord Diocletianók  
Dühe, zsarnoksága célt nem ére, —  
A tarolt mező szebben virágzott,  
Nem vezett el a martyrok vére;  
Mindenik vércsöp áldást hozólag  
Magva, törzse lett száz uj bimbónak.

Jeromos, Krizosztom, Ambrus, Ágost,  
Érc oszlopai szentegyházamnak;  
Ily hőöket, dicsöket ki lát most?  
Ha csak epigon bölcsek támadnak:  
Amazok föntartói a hitnek,  
Mig ezek bábeltornyot építenek.

Rousseau, Voltaire, Renan, Straus s több  
mások,

Isten művének kívánva vesztét —  
Eljöttek, mint uj feszítő társak  
S a Megváltót keresztre szegezték;  
De ök eltűntek — s ismét a hitben  
Föltámadt Krisztus mint élő Isten.

Egy világ báméskodva csodálta  
Szüzeink, remeteink erényét,  
Kik a szenvedélyi megzabolázva,  
Hősileg küzdöttek a jobb létért;  
Most Judás, az árulók tőzsére  
Lett az apostaták mintaképe.

Önmegtagadás volt s az maiglan  
Az erény meredélyes tusája —  
S im a vallásjavítók (!) ma nyiltan  
Bűnnel csalogatnak hithagyásra;  
A lép így könnyen fog csókát néktek,  
De erénynyé sohse lesz a vétek.

Álljon elő hordójával Bachus  
S Venus Lupanaris kankánt járva:  
Félvilág kiáltja: csak bor! csak hus!  
S lesz kettejöknek proselytája;  
A mértékletesség és józanság  
Buták, bambák erénye — azt tartják.

Gunyttárgygyá lett az illem, szemérem,  
Legfölebb álczaul ha beválnak;  
Tuladtak tisztaságon, erényen,  
Ülnek gomorrhai orgiákat, —  
S ha Epikur ma vallást csinálna,  
Sok ex-pater lenne káplán nála.

Ök szabadság után kiáltoznak,  
De e szabadság — a féktelenség,  
Melytől a nemes lélek elborzad  
S az ártatlanság kétségbeesnék;  
Igy dől pocsoltyába némely állat,  
Hogy örülhessen szabadságának.

Mintha a legyözött ördögöknek  
Raja orcusból megszökött volna  
S elárasztaná az egész földet,  
A gonoszság oly vadultombol ma;  
Várjatok csak, majd a szentély öre  
Eljö és kikorbácsol belőle.

Rövid a mámor, hosszú a bánat, —  
Az ifjuság álma tova röppen, —  
Képe rémitni kezd a halálnak, —  
Roskad a test s összerogy törötten;  
Büszke ész, jer, védje most erélyed  
A kétségbeesett hitetlenségét!

Tisztelet minden meggyözödéseknek,  
Ha talán téves uton is járna;  
Mert lehetnek ám nagy tévedések,  
De meg van a szándék tisztasága,  
Csak a hithagyó meggyözödése  
Vásári czikk — — ki ad többet érte!?

Oh miért vagyok így elfajulva,  
Lelketek sirását nem halljátok?  
Egyre nő a lelkiismeret sulya  
S alvás közben ér utól az átok,  
Rettenetes hangján így dörögve:  
Távozzatok tőlem mindörökre!

Ment én sem vagyok a gyarlóságtól,  
De hitemről hiszem azt, hogy szent hit  
S szeretetében semmi sem gátol,  
Hűségemben semmi meg nem rendit;  
Hiszem, hogyha áldozatot kérne,  
Szívesen ontanék vért is érte;  
De hiszem azt is — mélyen sajnálva!  
Hogy kufárlélek, vagy lelki gyáva  
Szent hitem minden apostatája.

Bálint Gyula.

## A divat üldözöttjei.

Elbeszélés, K. P r ó t á s t ó l.

### I. Meghívás a bálra.

(Folytatás.)

E szomorúságuk közepette alig vevék észre, hogy az ajtó megnyílt és egy csinos fiatal ember — névszerint — Göndi Döme lépett szobájukba. Ez a megye egyik aljegyzője, képzett, okos fiatal s emellett apjának — most már néhai — Göndi Pálnak a vidék legnagyobb birtokosának egyetlen örököse. De mi Göndi Dömét Tompodiéokra nézve kiválóan érdekessé tette, az azon benső szerelmi viszony volt, melyben ő Váleriajával állott. Egyik nagyobb birtokuk épen Tomfalva határán terült el. Apja is mig élt, itt tartózkodott

nejével Szivesi Juliával; de a szülők elhalálózván, Döme a távoli Czondvár városába költözött, hol nagynénjénél Szivesi Jolán özvegy asszonyságnál tartózkodott, ha hivatalos teendői Záborba be nem szólították. De birtoka látogatására többször elerándulgatott Tompfalvára, hol Tompodai urnál mindig szives vendégszeretetre — Váleriában pedig forrón szerető szivre talált, mely utóbbinak eljegyés lett vége.

Alig lépett Göndi Döme Tompodai ur házába, azonnal feltűnt a mély szomorúság, mely mindenkit előzőnlött. Az egész közt legleverttebb kedélyű Váleria volt. Kérdezte is Döme e szomorúság okát. Tompodiné felelt; de eltitkolta a valódi okot.

— Szegény Váleria oly beteg! Ez igen szomorít minket!

— Oh, de leginkább engem aggaszt! — sohajt Döme; de talán nem veszedelmes? folytatja tovább.

— Nem, felel Tompodiné, de a lehet, ha e hideg napokban ki talál jární. Különösen az orvos megtiltotta, nehogy bálba menjen, hol igen könnyen kihülhet, mi volt tüdőgyulladására igen veszélyes lehetne.

— Pedig éppen azért jöttem — veszi át a szót Döme — hogy Tompodai urékat a zábori tüzoltóegyleti bálra meghívjam.

— Köszönjük; de sajnáljuk is, hogy Váleria betegsége miatt nem mehetünk — sopánkodék Tompodiné.

Tompodieék ismét magukra maradvá, önmaguk előtt pirultak azon mentegetődzés s okadatulás miatt, melyekkel szomorúságuknak s bálban meg nem jelenhetésüknek okát adták. A valóságot kivallani nem engedte szegényük. Szegyenlették szegénységüket felhozni, mert legalább a világ előtt gazdagokul valának ismertek, s azért míg csak teheték, a világ e jóhiszemét nem akarák megczáfolni. Majd eljő az idő — s erre fájdalmasan gondoltak — midőn a titok színre kerül, s mikor rohamosan megindult bukásuk az elnyeléssel fenyegető örvény széléhez sodorja őket. E gondolat legrettenőbb volt. Pompában születni, szegénységben élni s véginség közt fejletlen, nevetlen gyermekeket hagyni hátra: ez oly epesztő és gyötrő gondolat volt nálók! Egyetlen biztató reményök vala: hogy a gazdag Göndi Döme, mint leendő vejök, majd még patronusa lehet, ha nekik nem is — legalább hátra maradandó árváik gyámoltalanságának. De e reményük egyetlen sugarát elsötétítte előttük azon kétség: vajjon a gazdag Göndi Váleria mellett nem keres-e még vagyont is? Szóval a titkos szegénység nyomasztó terhe, a remény biztató szava s a kétség öldöklő fegyvere harcztoltak keblökben. E harc rövidítettette élteket, de szaporította aggodalmaikat, mert a szülők fájdalma ily szomoru körülmények közt annál kinosabb, minél bizonyosabb, hogy ők ugyan rövid idő alatt elhalnak; de arváikra annál hosszabb és bizonyosabb nyomor és gyöttelelem várakozik. Öregségük miatt nem gondolkozhattak így, mert Tompodai uram 56 éves, neje pedig 44 volt; de veszedelmes szárazbetezségük, mely gondjaik mellett szintén szemmel láthatólag rágódott bennök, korán feljogo-

sította őket halálra gondolni. Pedig ily aggasztó körülmén yeikközt a halálra gondolás rémesebb vala magánál a halálnál.

(Folyt. köv.)

## Kisebb közlemények.

— **Választmányi gyűlés**, mely tartatott az 1882-iki év január 9-én. Jelenvoltak: *Biró B.* alelnök, *Nagy I.* kanonok, *Pál I., Rancz J., Cserni B.* Petres A. vál. tagok, *Avéd J.* pénztárnok, *Fogarasy János* ellenőr, *Tódor József* titkár.

1. A mult vál. jegyzőkönyv hitelesítették.

2. Alelnök jelenti, hogy Klüger Bernát 321 frtról szóló számláját betérjesztvén, annak mihamarábbi kiegyenlítését sürgeti. Miután pedig a pénztár jelen helyzetében ily tetemes összeg törlesztésére, ha csak az alaptőke ismét igénybe nem vétetik, képtelen, föl hívja a választmányt, ez ügy komolyabb megvitatására, és a fölötti határozathozatalra.

— Határoztatott, hogy anyagi viszonyainknak nemsokára bekövetkezendő jobbra fordulása reményében elnökség fölhatalmaztatik a jelzett 321 frtnak az alaptőkéből való kiutalására azon utasítással, hogy mi helyt a pénztár kedvezőbb anyagi viszonyok közé jut, a kiutalt összeg azonnal helyreépöltassék.

3. Az I. sz. o. elnöksége betérjeszti *Baka János* cs. sz. mártoni kántor tanítónak „*Egyházi Ének-könyvecske*” című füzeté fölötti véleményes bírálatát a következő szövegű jegyzőkönyvi kivonatban:

Jegyzőkönyv, mely felvettett K. Fehérvárt 1881. december 24-én az irodalmi társulat első szakosztályának üléséből. Jelenvoltak: Dr. Tódor József elnök, *Biró Béla*, *Fogarasy János*, *Straubert Odón*, *Pál István* jegyző. Tárgy: Elnök betérjeszti *Baka János* csik-szentmártoni kántortanító „*Egyházi ének-könyvecske*” című füzetét, melyet püspök urunk ő Nagyméltósága 2700. szám alatt az irodalmi társulathoz leküldött bírálat és véleményes jelentéstétel végett. A füzet tartalmának természeténél fogva az első szakosztály illetékessége elé tartozván, következőkben állapodtunk meg:

1. A füzet berendezése a használatban levő ének-füzetek berendezével megegyezik, közkedvességű énekeket ölel föl és így a czélnek — melyre a gyűjtőtől szánva van, — megfelel és elég világos.

2. Hiányosság tekintetéből a szakosztály következőket látja pótlándóknak: Az egyházi évkörben tartatni szokott körmeneteknél:

a) Gyertyaszentelő B. A. a) Gyertya-osztás alatt: „*Simeon éneke*” az „*egri egyh. szerkönyv*” szerint b) körmenet alatt: „*ki negyven nap előtt*” az „*egri egyh. szerkönyv*” szerint.

b) Hamvazó szerdára: hamuzás alatt jobb a közönséges böjti énekek helyett egy ilyen alkalmi ének. „*Mi gyarló emberek*”. Állj meg m. 7 dalmára.

c) Virágvasárnapján körmenet alatt: a) „*Megváltó királyunk elébe menjünk*” b) *Hosanna* üdv nekéd.

d) Nagypénteken keresztimádsásra: „*Én nemzetem*”. b) a *szent ostyá* visszavitelekor pedig: „*Királyi zászlók lobognak*.”

e) Keresztjáró napok alatt, midőn a körmenet visszatér: a) *Haligasd* meg stb. a *Jézus szt. nevről* szóló *lytaniával*, b) *Máriáról* szóló *lytania* „*Szép liliomszál*” kezdetű ének felhasználásával.

f) Urnapján ismert ének: „*Minden alkotmányok*.”

g) Adventre: 1) „*Mikor Máriához*”, 2) „*Üdvözlégy szt. Szüz*” 3) „*Oh fényes szép hajnal*.”

b) *Karácsonyra*: a) *Szüz Mária* e világra nekünk, b) *Pásztorok pásztorok*, g) „*Csorda pásztorok*”, t) „*Mennyből az angyal*”, e) „*Pásztorok menjünk el*.”

i) Ó év estéjén: „Isten, ki az időeknek“, — „Jertek keresztények“ dallamára.

k) Vízkereszt napjára felvehető: „Három királyok napját.“

l) Bőjtje napján szép ének: „A keresztifához megyek.“

m) Husvételre: „Alleluja örvendezünk“

n) Az oltári szentségről szóló énekek közé felvehető, mint nagyon ismeretese: 1) „Büniös lélek ide siess“, 2) Most az Ur Krisztusnak“, 3) „Oh élet mannája, 4) „Üdvözlőgy édes Jézusunk“, 5) „Oh szeretet szent eméke, 6) „Zálogát által oh Jézus.“

o) A Mária énekek közé még felvehető: a) „Egészen szép vagy Mária“, b) Magasztalja az én lelkem.“

p) Felvehető a „Minden Szentek lytaniája“. Továbbá szép énekek még: „Mindeneknek alkotója“, „Oh Isten szent Felsegedet.“ Felveendő, nevezetesebb hazai szentek ünnepére, irt énekek: Szent István, Szent Imre, szt. Alajos, Nepomuki szent János éneke és lytaniája.

r) Temetésre: a) „Könyörülj rajtam Ur Isten“, b) „Jertek örvendezünk“, g) „Mi kiáltunk“, A felvett énekek szövegezése jó; de a „Mi atyánk“ sokkal szokottabb ezen szöveggel: „Mi Atyánk, kit Jézus által ismer. „Téged Isten“ jobb a régi rendes szöveggel.

Némi nem újítást, hanem czelszerűbb szövegezést tettünk „Imádunk nagy Istenség“ cz. éneken: „test s vér titkos mély szentség helyett“ „test és vér titkos szentség“; ép így „Bemegyek szent templomodba“ cz. mise éneket illetőleg is, bárha nem vagyunk barátjai az újításoknak, különösen a népénekekben, de itt mégis indokoltnak látszik a következő szövegváltoztatás: „Szegény büniös elájulok, égő füstnek illatjával Uram neked udvarlok“ helyett: „Bünceim felett busulok, égő tömjén illatával Uram neked hódolok.“

A mi gyűjtőknek azon ajánlatát illeti, hogy kis fizetést a társulatnak ingyen átengedi: a szakosztály a választmánynak ajánlja, ha valami képen jutányos áron lehetne kiadását eszközölni.

Egyéb tárgy nem lévén, a gyűlés elcsoszott. Kelt mint fent.

— Határozatott: hogy a választmány a véleményes bírálatot magáévé teszi és püspök urunk ő Nagyméltóságához intézendő alázatos feliratában e füzetke kiadásának eszközzésére a legkészségesebben vállalkozik; mindazonáltal a czélt csak úgy vélvén elérhető, ha nevezett énekgyűjtemény minél olcsóbban bocsátatik nyilvánosságra: annak kiadására csak azon biztosítás mellett vállalkozhatik, hogyha a nagyméltóságú püspök ur nagylelkű áldozatkészségével a társulatot ezen vállalatában atyailag támogatni kegyes.

4. Aelnök jelenti, hogy a társulat által pályázatra kitűzött három tételnek 1-ső és 2-ára egy sem, a 3-ik tételre pedig két pályamű érkezett az elnökséghez.

— A választmány tudomásul vevén, mindkét pályamű bírálat végett a II. sz. o. elnökségéhez ártéttetett.

5. Aelnök jelenti, hogy *Murányi* Kálmán cs. sz. domokosi lelkész és *Tamás* Dávid segédlelkész mint pártoló; továbbá *Süller* István, *Prokupek* Samuel segédlelkészek és *Oblatek* Károly bányatiszt mint rendes tagok kívánnak a társulatba lépni.

Határozatott: hogy a választmány örvendetes tudomásul vevén, az új tagoknak az erről szóló diszokmáryt kiadatni rendeli, s a rendes tagokat az illető szakosztályokba sorozza.

6. Az állandó számvizsgáló bizottság jelenti, hogy a pénztár megvizsgáltván minden rendben találtatott. Nemkülönben pénztárnok ez évi költségvetését beterjeszti, mely általánosságban elfogadtatván, részletesen is letárgyaltatott és elfogadtatott, a mint következik:

Az erd. r. kath. irodalmi társulat költségvetése az 1882-ik évre. I. Bevétel. 1. A múlt évekről hátralék tekintve, hogy a jelen évben 578-ból csak 232 frt jött be tehát csak a négytized rész, bevevő 744 frt 50 kr.

ajllatik 500 frt. 2. Pártolótag-díjból 1882-ről 122 tag után, per 5 frt, a-múlt évben csak a héttized rész jött be 610 frt, ajllatik 500 frt. 3. Rendes tagdíjból 1882-ről 92 tag után tekintettel, hogy itt csak héttized rész jöttbe: 184 frt, ajllatik 150 frt. 4. Előfizetési díjből 151 (tekintettel a multa, a multa n 480 frtból csak a háttized rész jött be) 400 frt, ajllatik 300 frt. 5. Czimbalomhangokból a múlt évben 2000 példány 1800 frtból bejött 453; tekintettel, hogy ezután a szerzővel osz-kodni kell, bevevő 1347 frt, ajllatik 300 frt. 6. Kamatokból már két év óta nem jött be több a folytonos kivétel és hosszabb künntar-tás miatt mint 45 frt. 7. Vegyes jövedelem számítható 10 frt, ajllatik 20 frt. Bevevő: Összes bevétel 340 frt 50 kr. Ajllatik: Összes be-vétel 1815 frt.

II. Kiadások. 1. Tartozás az alapvagyonnak 109 frt 41 kr. 2. Tar-tozás 1882-ik évnék 135 frt 87 kr. 3. Tartozás a nyomlásznak a közm. nyomtatásért 1881-ről 321 frt. 4. Tartozás a nyomdásznak a Czimbalom-hangok nyomtatásából hátralékul 125 frt 30 kr. 5. A „Közművelődés“ 1882-iki évfolyama nyomtatására 52 szám per 17 frt — 884 frt. 6. Czím és tartalom ahhoz 12 frt. 7. Expeditióra és corrigálás költségeire 120 frt. 8. Bélyeg az expeditióra 180 frt. 9. Előre nem látott kiadásokra 100 frt, itt ajllatik 50 frt. Összes kiadás 1987 frt 58 kr, ajllatik: összes kiadás 1937 frt 58 kr. Bevevő volna 3400 frt 50 kr. Kiadandó volna 1987 frt. 58 kr. Ekkor maradna 1412 frt kr. Ajllat szerint azonban: Bevétel lesz 1815 frt. Kiadás 1937 frt 58 kr. Hiány lesz 122 frt 58 kr. Azaz egyszázhuszonkét frt 58 kr. o. é.

A vál. tudomásul vevén, elnökséget és pénztár: no-kot utasítja a hátralékoknak per általi behajtására, hogy ezáltal a költségvetési előirányzat fedezhető legyen.

7. A tárgysorozat kimerítve lévén jegyzőkönyv hitelesítésére *Nagy* I. kanonok, *Rancz* J. és *Petrus* A. vál. tagok kéretnek. föl.

— „A csikmegyei általános r. k. tanítóegyesület“ felcsiki fiókja jelen tanévben Csik-Mádéfalván, december hó 22-én már második gyűlését is megtartotta. — A tagok szép számmal vettek részt daczára annak, hogy egyesületünk nem régiben tartott egyik közgyűlése az „alapszabályok“-nak az évenkénti négy fiókgyűlés tartását kötelező pontján (főleg az alcsikiak indítványára!) aként változtatott: „hogy az idáig évenként tartatni szokott négy fiókgyűlés helyett jövőre csak is kettőnek tartására kötelezzetnek az egyes fiókok.“ — Hála Istennek, a felcsiki fiókegylet nem a kényszer egylete, mely csupán a kényszernek hódol, hanem a haladás, az előretörékvés egylete. Bizonyítja ezt amaz érdekes fiókgyűlés is, mely a nevezett helyen és időben folyt le. Tárgyai voltak; a) A két helybeli tanító próbatanítása a napirenden levő tantárgyakból. E próbatanítások fölött a bírálatot az azokra kinevezett bírálók nyitották meg. Hogy mily szakértelemmel, szeretettel szólottak az illetők a tárg-yhoz, bizonyítja az, hogy próbatanítók nemcsak teljes türelemmel hallgatták ki őket, (a mi pedig ritka jelenet!) hanem ellenbírálatuk megtétele után ígérték, hogy jövőre nézt ügyekezni fognak mindazon hiányokat, vétségeket kikerülni, melyeket tanításaik úgy tár-gyi, mint alaki tekintetében elkövettek. Ott látjuk a kritikusok között Cs-Szereda városa két elemi tanító-nőjét, kik mindketten a női gyöngédség hangján, de szakértelemmel szólattak hozzá a próbatanításokhoz. E bírálatok után mindkét próbatanítás sikerültnek talá-tott. Miután a kritika nem vész, hanem jótékony erő-ként elvonult szellemi életünk egén b) Holló András

tanító a „Szeretet”ről irt értekezését olvasta föl. Ez értekezést a gyűlés helyesléssel vette tudomásul. Majd az indítványokra kerül a sor. Ezt követte a közebed. A mily jó humor lengte át a gyűlést, ép oly kedélyesen folyt le a közebed is. Bizony csak ily szellem mellett változik egyleti életünk áldáshozóvá!

Spaller Főzsef.

## Irodalom.

— **A Stöckl-féle bölcseleti füzetek** érdekében. 1. A jövő hónapban a bölcselet tankönyve kiadása Isten segítségével a 19. füzetrel be lesz fejezve. Nehogy a mű kiadása eddigi előfizetők várakozását nagy mértékben igénybe vegye, a szerzővel történt személyes érintkezésem eredményeként mély tisztelettel tudatom a ft. olvasóközönséggel, hogy a „bölcselet története” helyett a bölcselet tankönyvéhez szorosabban tartozó két mellékletet: a vallásbölcseletet és a szónoklattan kézikönyvét fogom kiadni. E két mű 6—7 füzetben a jelen tanév végén be fog fejezteni, és így az első kiadás 25 füzetrel be lesz fejezve. 2. A „vallásbölcselet” kézikönyve és „eszthetikus retorika” külön egészet is képezvén, ezekre külön előfizetést is hirdetek. Es pedig a „vallásbölcselet” kézikönyve ára 1 frt 30 krajczár vagy megfelelő sz. intentió; az „eszthetika s retorika” ára 1 frt 50 kr. vagy sz. intentiók elvállalása. A két melléklet együttes ára 3 frt, vagy megfelelő sz. intentiók. 3. Lehetetlen mély hálaamat ki nem fejeztem t. olvasóim többször tanított kegyessége iránt, mely az új helyzetből előállott nehézségeket figyelembe vette. Nem tulajdonított ez utórnak műnek sem tartalmi, sem alaki tökélyt. Annnyit azonban nyugodt lelkiismerettel mondhatok, hogy lényeges hiba a műben nincs és egyéb hibákat az olvasó maga is kijavít. 4. Az utolsó füzethez egy pótvét csatolok, melyben részletesen elő lesznek sorolva a javítani valók és így a mű használata azon célra, mely eléje tűzött, tetemesen meg lesz könnyítve. 5. Még néhány példány áll rendelkezésre. Az összes füzet ára 15 forint, vagy megfelelő számú intentiók. 6. Azon t. előfizetők, a kik egész 30 füzetig fizettek elő, vagy egy újabb előfizetési felhívás folytán az új művel, vagy esetleg kívánatuk szerint pénzben fognak kárpótlatni. 7. Oly terjedelmes műnek, mint a bölcselet tankönyve és oly nagy-számú előfizető és megrendelő között a legpontosabb könyvelés mellett is tudulhatnak elő hibák. Hogy tehát azzig minden egyes előfizető, illetőleg megrendelő teljes megnyugtatására be legyen fejezve, tisztelettel kérem az illetőket, legyenek kegyesek, levelezési lapon röviden tudatni, hány füzetre nézve rótták le adójukat. Kérem egyszersmind határozottan megjelölni a levelezési lap homlokán az expeditionális számot. Egyébként a könyv bejegyzései lesznek irányadók. Fiume, 1882. jan. 11-én.

Dr. Zaffery Károly.

## A napi események köréből.

— Főmagassága Simor János bibornok hercegprímás ő Eminentiája két plébános anyagi helyzetén javítandó folyó hó 27-én az esztergomi méltóságos főkapitálannál 12,250 forintot tett le, melynek évi kamatait felerészben az időszerinti vajki; felében pedig a felsőszőlősi plébános fogja élvezni olyképen, hogy mindégnyik 300 frtot fog kapni évenként segélyképen. Ő Eminentiájának az esztergomi főegyházmegyei tanítók részére letett iskolai alapítványából az elmúlt 1881 évre 105 tanító nyert összesen 4650 frtnyi segélyt.

— Fm. dr. Haynald Lajos bibornok-érsek ur Eminentiája az orsz. középiskolai tanár-egyesület alapító tagjai sorába lépett.

— Bonnaz Sándor csanádi püspök ur ő nagyméltósága ujabban 100,000 forint értékű alapítványt tett culturcélokra.

— A középtanodai törvényjavaslat ügyében a nagyméltóságú püspöki kar Budapesten közelebből tanácskozást fog tartani. Fmagassága Haynald Lajos bibornok-érsek ur meghívása folytán mélt. Lönhart Ferencz segédpüspök ur is ma — jan. 4-én — este Budapestre fog

utazni, hogy a tanácskozásokban részt vegyen. Ezzel kapcsolatban azt is megemlítjük, hogy ugyancsak a középtanodai törvényjavaslat tárgyalása alkalmából az erdélyi rom. kath. középtanodák *autonom jogi álláspontjának* védelme és ennek a törvényjavaslatban való kifejezésre juttatása céljából az erdélyi rom. kath. Status nevében Dr. Fogarasy Mihály erdélyi püspök, br. Fozsika Lajos világi elnök, Dr. Eltes Károly előadó és Dr. Finály Henrik világi jegyző aláírásával az országgyűléshez egy szakavatottan kidolgozott emékirat, illetőleg kérvény terjesztett föl, melyet lapunk olvasóival meg fogunk ismertetni.

— A lázadás. Az osztrák-magyar monarchia belügyi fejlődését s rendeződését váratlan esemény megzavarta. Dalmatia déli részén s az ezzel határos okkupált tartományokban ugyanis az ujonczozás foganatosítása miatt s megbízható hírek szerint külföldi agitáció következtében a lakosok közt az elégedetlen szelleműek fellázadtak. Ezen lázadás elfojtására a kormányi és katonai intézkedések megtörténtek s ennek következtében több serezzel a helyszínére rendeltetett s részben el is küldetett. Az ezen katonai műveletre szükséges költségek megszavazása végett a delegatio tagjai Bécsbe rendkívüli ülésre összehívtattak. Az ülés Főméltóságú dr. Haynald Lajos bibornok-érsek ő eminentiája elnöklése alatt f. évi január 28-án nyílt meg, a mikor is a közös hadügyminiszterium e tekintetbeni előterjesztése szokott módozattal tárgyalás alá vetetett s a kért 8 millió forint megszavaztatott. Minden jó hazafi szív- melyéből ohajtja, hogy a népek anyagi erejéből áldozott ezen összeggel a lázadás mielőbb elfojtassék s a birodalom ezen népei közt is a nyugalom helyre állván, kormányok és népek békében szolgálhassák a közjólét érdekét s eszközölhessék ideiglenes jóllétük mellett az örök jólétet is.

— Ritkaság a budapesti könyvkiállításon. Dr. Zalkay János győri püspök ő nagyméltósága egy „Antiphonalét” küldött e kiállításra, mely egy méternél magasabb, egy méter széles, 30 centiméter vastag és 100 kiló súlyú.

— Az angolországi kath. papság soraiban — amint a jeles „Religió”-ban olvassuk — sűrűen fordulnak elő a convertiták. Így a Jezsuiták londoni Collegiumának új rectora Coleridge atya Angolország első hivatalnokának testvére egyik római utjában tért meg. Tartományi rendfőnöke Purbrik atya megtérése előtt anglikán predikátor volt. Az Oratoriánusok londoni rendházában 18 áldozár közt 12 convertita. A boromei szent Károlyról nevezett Oblatusok rendjéből, melyhez tartozik Manning bibornok is, Londonban tartozkodik 21 áldozár, kiknek nagyobb része convertita. Ne feledjük végre, hogy a három angol bibornok közt kettő anglikán lelkész volt.

— Érzékeny mérleg. A newyorkiak által arany mérésre használt mérlegek oly finomak és érzékenyek, hogy ha a serpenyőkbe tett két hasonló nagyságú papírlappal egyensúlyba hozatnak, elégséges az egyensúly megzavarására az, ha az egyik papírszeletre 5 tagu szó iratik.

— Üveg kalapok. Egy velencei üveggyáros finom üvegszálakból oly női kalapot készít, melyeknek fénye és színe a legfinomabb selyemszövetet is fölülmulja. Előnyük az, hogy nem gyűrődnek s a záporosó sem árt nekik. („B. H.”)

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztőbizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA Szerkesztőtársak: BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, FÁBIÁN SÁNDOR, Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Nyomatott a püsp. lyc. gyorsajtóján Gyulafehérvárrt. (Klúger B.-nál.)